WASHINGTON D.C.

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. Шевченко

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК. UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXV Ч. 132. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК. СУБОТА, 12-го ЛИПНЯ (JULY) 1958 ЦЕНТІВ 12 CENTS TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 132. VOL. LXV.

СПІЛЬНА УРЯДОВА КОМІСІЯ КЕРУВАТИМЕ ОБОРОНОЮ ЗДА І КАНАДИ

Оттава, Канада. — Президент Айзенгавер і прем'єр Діфенбейкер повідомили 10-го липня про те, що спільна урядова комісія керуватиме оборонною політикою ЗДА і Канади. Ця комісія буде складатися із членів кабінетів і її очолюватиме цивільна особа. Вона матиме право нагляду над обороною обох країн і буде додатковим тілом до існування комісій і рад, які і надалі будуть існувати. Про докладні функції цієї комісії не могли подати інформацій ані особистий секретар президента Айзенгавера, Джеймс С. Гагерті, ані секретар прем'єра Діфенбейкера, Джеймс Нелсон. Також немає докладних вияснень про те, яке порозуміння осягнено на цій конференції Айзенгавера з Діфенбейкером в справі торгівлі канадійських відділів американських фірм із комуністичними державами. Прем'єр Діфенбейкер сказав, що вияснить цю справу в Палаті Громад, коли звітуватиме про свої розмови з Айзенгавером. Але прем'єр вже тепер заявив провідникові ліберальної опозиції Лестерові Б. Пірсонові, що американські матірні фірми не будуть вмішуватися до своїх канадійських відділів, коли ті схочуть торгувати з комуністичними країнами нестратегічними товарами. Ця справа торгівлі з комуністичними державами виринула була тут під час політичної кампанії, коли Моторова Компанія Форда в ЗДА заборонила була своїй філії в Канаді прийняти замовлення комуністичного Китаю на 1000 авт. ЗДА не продають своїх товарів Китаєві, але Канада не визнає ембарґа з тою комуністичною державою. На списку стратегічних товарів в Канаді немає авт, але ЗДА вважають атомобілі за воєнний матеріял. В дотеперішньому повідомленні говориться, що обидві країни, ЗДА і Канада, вирішили порозуміватися у всіх експортових різницях, які будуть виникати в торговельній політиці. Секретар Гаґерті заявив, що, на його думку, в сумнівних експортових торговельних справах будуть спільно нараджуватися представники обох урядів. В останньому дні нарад, це значить 10-го липня, державний секретар Джан Фостер Доллес обідав разом з канадійським міністром закордонних справ Сідні Смитом і обговорював справи торгівлі, оборони й спільного використовування прикордонних вод і річок. На порядку нарад була і справа нового стейту ЗДА — Аляска. Спільна комісія оборони складатиметься з таких осіб: міністер закордонних справ Канади — Смит, міністер оборони — Джордж Піркес і П. Флемінґ. Від ЗДА членами цієї комісії будуть: Доллес, секретар скарбу — Роберт Андерсон і секретар оборони — Ніл МекЕлрой.

Вікс вірить в значне поліпшення економіки цієї осени

Вашингтон. — Секретар торгівлі заявив на пресовій конференції, що він „дуже оптимістично" дивиться на те, що цієї осени буде значне поліпшення економіки, яке почалося вже тепер. Вікс твердить, що найгірше в економіці вже минулося, що під час вакаційних місяців господарка країни буде легко поліпшуватися, але восени цього року настане значна поправа. Число затруднених починає поважно збільшуватися не тільки в фармерстві, але і в фабриках, те саме діється і з числом годин праці в тижні. Індекс продукції збільшився в травні ц. р., і цього самого можна сподіватися і в червні. Число проданих товарів в другій чверті цього року значно збільшилося в порівнянні з першою чвертю.

Сенатор Кейс пропонує збільшити старечі пенсії на 10 відсотків

Вашингтон. — Сенатор-республіканець із Ню Джерзі Клиффорд П. Кейс заявив 10-го липня, що внесе законопроєкт про збільшення старечих пенсій на 10 відсотків, що в першому році становитиме 900,000,000 долярів. Сенатор Кейс передбачає прибутки на збільшені видатки на старечі пенсії з таких джерел: 1) Побільшено б висоту суми, від якої платиться вкладки на соціяльне забезпечення з теперішніх долярів 4,200 до долярів 4,800. 2) Приспішено б термін збільшування висоти вкладок на соціяльне забезпечення від затруднених і працедавців тим способом, що і робітник і працедавець вже в 1972 році платили б по 4,5 відсотка, а не аж в 1975-му році, як є тепер. Тепер платять обидва по 2.25 відсотка. Конґрес вже в кількох попередніх виборчих роках поліпшував або поширював закон про соціяльне забезпечення і старечі пенсії. Але цього року немає виглядів на ухвалення нового закону, бо за місяць Конґрес хоче закінчити сесію.

В АМЕРИЦІ

● **На головній вежі** дому Братів Найсвятішого Серця Христового в Роземері, Квебек, поставлено 22-стопову бронзову статую Христа, яка важить 22 тонни.

● **До церкви в Френкфорті,** Індіяна, залізли злодії і вкрали 3,000 долярів. В поспіху вони не добачили, що це були іграшкові гроші дітей пастора тієї церкви.

● **У 1957 році** американці спожили 3,068,000,000 фунтів солодощів, витративши на це 1,136,000,000 долярів. У 1957 році в ЗДА пересічно на особу припадало на 2.5 фунта солодощів менше, к у 1944 році.

● **Під час відвідин в Оттаві,** президент Айзенгавер подарував генеральному ґубернаторові Канади групу порцелянових канадійських гусей, роботи мистця Едварда Маршалла Бема. Твори цього мистця мають в своїх колекціях королева Єлисавета, князь Филип Единбурзький і президент Франції Коті. Генеральний ґубернатор Канади подарував Айзенгаверові дереворит ескімоського мистця, що зображує мисливця із застреленою гускою через плече.

● **Через головку 2-річної Рони Фейт Кестіл** переїхало особове авто, залишивши на її обличчі сліди опони, які зараз же сфотографовано. Поліція і лікарі дивуються, як це могло статися, що головка дівчинки зовсім не пошкоджена. Мати маленької Рони пояснює це так: „Ми посвятили її Богові, коли вона народилась. Бог піклується нею. Вона — Божа дівчинка".

● **Бернард Ґолдфайн,** який пересилав дарунки Президентовому дорадникові Шермановi Адамсові, не платить не тільки стейтових, але також і міських податків у Бостоні, де він має фабрику. Посадник Бостону повідомив, що міський податковий уряд відклав Ґолдфайнові термін плачення податків до 6-го жовтня ц. р. Незаплачені податки Ґолдфайна Бостонові становлять 140,000 долярів.

● **Від 22-го червня до 3-го липня** гостював у ЗДА іранський шах Різа Паглеві. Перед своїм виїздом він спростував чутки про своє повне одруження з бувшою шахинею Сорайєю, з якою розвівся тому, що вона не могла народити йому наслідника.

Ракета „Тор-Ейбл" пролетіла 6,000 миль

Кейп. Канаверал, Флорида. — Летунство повідомило 10-го липня, що випущена з Флориди керована балістична ракета „Тор-Ейбл" з успіхом пролетіла коло 6,000 миль і впала на південному сході від острова Вознесіння, який лежить на південному Атлантику коло 1,600 миль на схід від Бразилії. Коло цього острова чекали на ракету літаки і кораблі, які ствердили її „прибуття" на означене місце, але впродовж дня не могли знайти „носа" цієї ракети, в якому для лікарських дослідів, вміщено мишу. Місто-голова шефа штабу летунства генерал Куртіс Лемей заявив журналістам, що для нього не є важлива справа миші, яка була в „носі" цієї ракети, бо він цікавиться тим, що це є перша балістична ракета, яка з успіхом пролетіла 6,000 миль, і яка з успіхом повернулася на землю.

Департамент торгівлі підготовляє 13 конференцій в справі оборони

Вашингтон. — Департамент торгівлі плянує вже в найближчому тижні скликати більше ніж 500 підприємців на районові конференції, які відбудуться в 13 місцевостях, і на яких обговорюватимуть оборонний стан країни на випадок крайної необхідности. В цих конференціях братимуть участь члени ґубернаторських виконних резерв, які мають допомагати федеральним аґенціям на випадок атомової атаки. Ці конференції відбудуться в рямках протилетуської оборони. Перша конференція відбудеться 14-го липня в Кензас Ситі. 15-го липня будуть конференції в Атлянті, Бостоні і Пітсбурґу. 16-го — Сінсіннаті, Клівленд, Ню Йорк і Сан Франсіско, а 17-го липня — Шикаґо, Густон, Лос Анджелес, Филаделфія і Вашингтон.

Величезна консумпція цукру в ЗДА

Вашингтон. — Департамент рільництва оцінює, що цього року консумпція цукру в цій країні виноситиме пересічно по 97 фунтів на кожну особу. Це значить, що кожна особа з'їсть пересічно трохи більше як по чверть фунта цукру денно. Це здається неможливим, та треба врахувати, що їмо цукор не тільки з кожним стаканом кави чи чаю, але і з ранішньою кашею, з печивом, содою, замороженими харчами, овочевими консервами і т. п. Річна консумпція цукру в цій країні виносить коло 16,500,000,000 фунтів. Той цукор наповнив би одномилеву квадратову площу, яка була б оточена парканом 11 стіп заввишки. Коли б хтось хотів випомпувати той цукор із цієї площі, помпуючи по 100 фунтів на секунду, то на це треба б було 5 років, 2 місяці і 19 днів.

Т. Г. БРАВН СТАВ ДИРЕКТОРОМ „РАДІО ВІЛЬНОЇ ЕВРОПИ"

Ню Йорк. — Президент Комітету Вільної Европи емеритований генерал Вілліс Д Кріттенберґер повідомив, що на директора Радія Вільної Европи найменовано Томаса Г. Бравна, мол. Його головна квартира будве в Ню Йорку, а головна квартира комітету є постійно в Мюнхені, Німеччина. Бравн працює в Радіо Вільної Европи від 1951-го р.

Ґолдфайна можуть судити за образу Конґресу, коли не схоче зізнавати

Вашингтон. — Конґресова підкомісія для дослідження недоглядів в урядових аґенціях вирішила, що треба буде бостонського мільйонера Бернарда Ґолдфайна судити за образу Конґресу, коли він і надалі не схоче зізнавати в справі незреалізованих чеків на суму 776,879 долярів. Коли б його за це засудили, то він міг би дістати найбільше один рік в'язниці і 1,000 долярів гривни. На підкомісії виявилося, що Ґолдфайн заплатив за Шермана Адамса готелевих рахунків на суму 3,095.55 долярів. Виявилося, що Ґолдфайн платив готелеві рахунки за трьох республіканських сенаторів Ф. Дж. Пейна, Норріс Каттона і Стайлеса Бріджеса. Ґолдфайн не хоче зізнавати про ті чеки, кажучи, що вони не мають жадного відношення до справи Шермана Адамса, але голова підкомісії конґресмен Орен Гарріс твердить, що ті чеки є пов'язані зі справою, яку розглядає ним очолювана підкомісія.

МОЛОДЬ З НЮАРКУ ВІДБУВАЄ „ПОДОРОЖ ДОБРОЇ ВОЛІ ДОВКОЛА СВІТУ

Нюарк, Н. Дж. — 5 юнаків і юначок із Нюарку, Н. Дж. 3-го липня виїхали в подорож доброї волі довкола світу, щоб відвідати 17 держав впродовж 56-ох днів. Вони подорожують із рамени Товариства Прихильників Об'єднаних Націй. Вони будуть в Брусселі, Парижі, Женеві, Римі, Атенах, на Середньому Сході, в Азії і на Далекому Сході. Між ними є і двоє неґрів.

УКРАЇНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ В КОЛҐЕЙТІ

З кінцем минулого тижня, в днях від 1-го до 5-го липня, відбулася в Колґейтському університеті в Гемилтоні десята з черги конференція закордонної політики ЗДА. На конференції, в якій взяли участь представники Державного Департаменту та різних заінтересованих закордонно-політичними справами громадських груп і закордонні дипломати, була також українська делеґація, репрезентуючи УККомітет і „Пролог", як про це вже обширно інформовано і про що ще окремо мова в сьогоднішньому англомовному тижневику. З нагоди своєї участи в цій конференції, українська делеґація склала візиту президентові Колґейтського університету, яка й показана на цій фотознімці, на якій, від ліва, видно: адв. Р. Олесницький, ред. Вол. Душник, п-ні Кейз, проф. Л. Добрянський, мґр. Мирослава Томоруґ, президент Колґейту Кейз, проф. А. Перрі та д-р Л. Ортинський.

ПІСЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ СОВЄТАМИ

Американські летуни, члени залоги зістріленого Совєтами американського транспортового літака, вітаються після прибуття до Вісбадену в Німеччині із своїми дружинами.

АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕТУНІВ ПОБИТО І МАЛОЩО НЕ ЗЛІНЧОВАНО В СССР

Вісбаден, Зах. Німеччина. — Під час пресової конференції, влаштованої командуванням летунських збройних сил ЗДА в Европі, звільнені Совєтами американські летуни, члени залоги зістріленого совєтськими турбомоторовими нищильниками американського транспортового літака, розповіли про те, як відбувалося зістрілення їхнього літака, що збився проти будь-якої інтенції залоги із своєї дороги, і чого вони зазнали потому вже на совєтській території. Згідно із заподанням летунів, чотири з-поміж тих, що вискочили із запаленого літака, були побиті совєтськими колгоспниками й один був малощо не злінчований. Їхній літак був зістрілений 27 червня під час вечірного присмерку і летунів, що врятувалися з допомогою парашутів, обскочила юрба колгоспників і, знущаючись над ними, готовилася вішати одного з них — майора Бенні А. Шупа з Маямі, Фло., закинувши йому петлю на шию. Крайнє ворожа поведінка колгоспників, що були мабуть, вірменської національности, була спонтанною і летунів врятувало щойно прибуття совєтських вояків, які взяли їх після двох годин перебування в руках колгоспників під свою охорону. В дальшому летуни розповіли про те, як відбувалося обстрілювання їхнього літака і як із запаленого літака змогло вискочити тільки п'ять членів залоги, а решта із запаленим літаком мусіла приземлюватися. Один, летун Н. Сабо із Шикаґо був під час вискакування важко попарений. Після приземлення летунів, що врятувалися на парашутах, взяли їх в „полон" колгоспники, які, зв'язавши їм руки, повезли вантажними автами до села, побиваючи по дорозі. Не зазнав биття тільки попалений під час вискакування з літака летун Н. Сабо.

Тіто і Нассер за відбуття конференції „на вершинах"

Пула, Юґославія. — Президент Юґославії Тіто і президент Об'єднаної Арабської Республіки Ґамаль Абдель Нассер проголосили на закінчення своєї, відбутої на протязі тижня конференції заключний комунікат про її висліди. У своєму комунікаті рекомендують вони ряд заходів для утривалення миру у світі, загроженого внаслідок існуючих конфліктів і напружень, передусім відбуття конференції „на вершинах" і припинення спроб з нуклеарною зброєю. В дальшому обидва — і Тіто і Нассер — вимагають припинення холодної війни та перегонів у зброєнні, скасування поділу світу на Захід і Схід, зліквідування чужого панування над іншими народами і припинення встрявання у внутрішні справи інших націй, як теж заборони стосувати силу у вирішуванні тих чи інших конфліктів між державами. Все це мало б бути здійснене на базі повного застосування Хартії Об'єднаних Націй і на базі незалежности і рівности партнерів. В комунікаті стверджується, що міжнародне напруження, яке вже було полегшало, знову загострилося внаслідок встрявання чужих факторів у внутрішні справи інших націй, як це сталося і діється, наприклад, в Індонезії і в Ливані. В політичних колах вважають, що вістря комунікату Тіта і Нассера звернене теж і проти Москви, яка останнім часом намагалася примусити Тіта, щоб він зрезиґнував із своєї незалежної ролі в міжнародних справах. Щодо дальших взаємин між Юґославією і Об'єднаною Арабською Республікою, то комунікат передбачує поглиблення і поширення господарської, технічної і культурної співпраці. В розмовах із журналістами Тіто і Нассер заперечили будь-яку інтенцію формувати разом з Грецією новий політичний бльок.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Великий Здвиг Спілки Української Молоді Канади** відбудеться в неділю, дня 13 липня ц. р. на Оселі „Веселка" біля Актон, Онт. Під час Здвигу виступить із промовою голова ЦК АБН Ярослав Стецько.

● **Центром Чина Найсвятішого Ізбавителя (Отців Редемптористів)** став тепер Вінніпеґ, де закінчено будувати великий монастир, що став провінціональним домом для оо. Редемптористів З'єдинених Держав і Канади. Досі осередком праці оо Редемптористів було місто Йорктон в Саскачовані із монастирем, церквою і друкарнею та видавництвом „Голос Спасителя". У ЗДА одним із осередків праці оо Редемптористів є Нюарк, Н. Дж.

● **Місячний журнал „Світло"**, що його видають оо. Василіяни в Торонті, відзначає цього року 20-річчя з дня появи свого першого числа. Ювілейне число журналу, видане з цього приводу, вийшло, як подвійне (7-8) за липень-серпень 1958. Під цю пору головним редактором „Світла" є о. Никон Свірський ЧСВВ.

● **Управа Комітету Будови УАПЦ Храму св. Симона в Парижі** відбула дня 3 липня ц. р своє засідання для вислухання звіту голови Комітету про стан збірки й для обговорення справ зв'язаних з будовою церкви. Для здійснення намічених завдань покликано окрему технічну комісію, яка має розглянути конкретні можливості віднування і вибору місця під будову церкви і приготовити відповідний до фінансових можливостей проєкт запланованого храму. Будування церкви мало б бути започатковане весною 1959 р.

● **В День св. Івана,** дня 7-го липня, на оселі УНСоюзу „Союзівці" біля Керґонксон, Н. Й. влаштовано ім'янинову несподіванку для 12 Іванів — гостей що перебувають із своїми родинами на „Союзівці". Ім'янинова імпреза із співами і танками, що нею зайнялися пані Левицька з Асторії та Заневич з Филаделфії, відбулася на „Веселці" і в ній взяли участь майже всі гості „Союзівки".

МОСКВА ПОЧАЛА НОВУ ХВИЛЮ ТЕРОРУ В ОКУПОВАНИХ КРАЇНАХ

Вашингтон. — З наказу Москви почалась нова хвиля масового комуністичного терору проти „контрреволюції" і „буржуазного націоналізму" майже в усіх окупованих совєтами країнах, зокрема в Мадярщині, — інформує Державний Департамент на підставі вісток з достовірних джерел. Линколн Вайт, пресовий секретар державного департаменту, заявив минулого четверга, 10-го липня, що впродовж десяти днів в половині червня відбулося в Мадярщині понад 100 судових нових або повторених судових процесів проти осіб, обвинувачених в участі або зв'язку з повстанням восени 1956-го року. Тільки про деякі з цих судів інформовано публіку, а інші відбуваються в таємниці. Між судженими, або судженими знову були, між іншими, Ґюла Оберзовски, редактор двох газет під час повстання, та Домінік Косари, історик і письменник. Вайт заявив, що державний департамент передав одержані інформації окремій комісії Об'єднаних Націй, яка прослідкувала совєтську інтервенцію в Мадярщині з кінцем 1956-го року та яка тепер схвалила резолюцію, засуджуючи Москву за страту Імре Надя. Спостерігачі і знавці східньо-европейських справ вважають ці події в Мадярщині частиною нового посиленого терору з боку Москви в окупованих нею країнах, який почався після зустрічі і конференції представників комуністичних партій з поодиноких країн в Москві в листопаді минулого року. На цій конференції, як відомо, представник юґославських комуністів відмовився підписати спільну декларацію, якою відкликалось визнану Хрущовим раніше засаду про „більше доріг до соціялізму". Від того часу Москва почала і в Совєтському Союзі, і в сателітських країнах нову хвилю терору проти „ревізіонізму" та „буржуазного націоналізму". Центральний Комітет компартії в Румунії викинув минулого місяця зі свого складу чотирьох кандидатів в члени під закидом, що вони „попали під вплив буржуазного націоналізму". Чистка, репресії і терор проти „ревізіоністів" і „буржуазних націоналістів" ведеться в Болгарії, Чехословаччині, Східній Німеччині. Нова хвиля московського терору в сателітських країнах, включно з Україною, вплинула і на польського Гомулку признати „справедливість" страти Надя, вважають в поінформованих колах у Вашингтоні.

Ульбрихт закликає до боротьби із „загрозливим ревізіонізмом" Тіта

Берлін. — В четвер дня 10 липня ц. р. почався тут П'ятий конгрес східньо-німецької партії або т. зв. „партії соціялістичної єдности", в якому крім совєтського прем'єра Нікіти Хрущова беруть участь, як гості, теж і представники понад 40 інших комуністичних партій. Провідник східньо-німецьких комуністів Вальтер Ульбрихт, виголошуючи головну промову під час відкриття Конґресу, закликав проводи і членство міжнародного комунізму до рішучого поборювання „небезпечного ревізіонізму" юґославського президента Тіта, який то ревізіонізм, згідно із ствердженням Ульбрихта, є виявом „антикомуністичної контрреволюції, підтримуваної державами НАТО". Ульбрихт обвинувачував далі Тіта в тому, що він „скомпонував" собі „цілком фальшиву концепцію світової ситуації, як і ролі Совєтського Союзу." Промову Ульбрихта оплескували рясно учасники конґресу, що складається із 2,600 делеґатів і понад 2,000 гостей. Не зважаючи на те, що — як заявив Ульбрихт із погрозою — „ревізіонізм" доводить до такого кінця, як екзекуція Надя і його трьох „спільників", Ульбрихт висловив надію, що вдасться переконати юґославських комуністів, що вони помиляються, і що з ними можна буде далі вдержувати нормальні дипломатичні взаємини.

Французи починають нову акцію проти повстанців в Альжирі

Альжир. — Командування французької армії започаткувало нову широку акцію проти альжирських повстанців в різних областях Альжиру. Акція ця має на меті знищити якнайбільше повстанчих баз і загонів, ще перед тим, заки буде проведений референдум в справі запланованих реформ, які стосуються дальшого зв'язку Альжиру із Францією. З другого боку згадані мілітарні операції мали б прочистити від повстанців терен й уможливити безпеку тим мусульманам, які хотіли б взяти участь в голосуванні і в реєстрації, яка почалася вже цього тижня і яка мала б бути закінчена до 25 липня ц. р. Нову акцію проти повстанців узгіднено з прем'єром де Голем під час його останнього перебування в Альжирі. Вона не обмежується тільки до чисто мілітарних дій, але й до широко розгорненої пропаґанди.

У СВІТІ

● **Екзекутива французької соціялістичної партії** в середу 9-о липня ц. р. вирішила виступити з домаганням розв'язати Комітети Громадського Рятунку, що постали з початком травня ц. р. в Альжирі та на Корсиці. Член екзекутиви Ґю Молле, провідник соціялістичної партії, який входить до уряду ген. де Голя, в засіданні екзекутиви не брав участи.

● **До Гельсінок у Фінляндії** прибув із Стокгольму Адлей Е. Стівенсон, колишній кандидат на президента ЗДА. З Фінляндії Стівенсон виїде в суботу цього тижня до Совєтського Союзу.

● **Італійський прем'єр Амінторе Фанфані заявив,** що він і його уряд будуть точно придержуватися всіх зобов'язань, встановлених приналежністю Італії до Північно-Атлянтійського Пакту. Цю заяву склав Фанфані для того, щоб спростувати вістки про евентуальний вихід Італії з НАТО і про започаткування нової політики оборонних союзів.

● **Хорватський кардинал** Альойз Степаніч знову має запалення крови у лівій нозі. Степінач, колишній в'язень Тіта, перебуває тепер в одній із парохій, але не має права виконувати обов'язків голови католицької церкви у Юґославії. Д-р Браніслав Боґіцевіч зробив кардиналові операцію таки в його кімнаті, і відтяв йому праву ногу.

● **В Тунісі з вівтірком цього тижня** почав зобов'язувати закон про заборону полігамії (многоженства). Досі мусульмани, ргідно з Кораном, могли мати по чотири жінки.

● **Японський міністер закордонних справ Аіічіро Фудзіяма** звернувся до американського амбасадора Даґлеса МекАртура II з проханням уможливити йому відвідини Вашингтону для конференції з Джаном Фостером Доллесом. Відвідини ці мали б відбутися в середині вересня ц. р.

● **Совєтський уряд веде переговори в Зах. Европі** в справі закуплення хемічних фабрик вартости 784 мільйонів долярів. В самій Англії мало б бути закуплене влаштування для таких фабрик на суму 200 мільйонів долярів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

РЕЗОЛЮЦІЯ КРЕТЕЛЛИ

Конгресмен Алберт В. Кретелла, республіканець з Конектикату, зголосив 2-го липня цього року в Палаті Репрезентантів у Вашингтоні проєкт резолюції, означеної як Г. Кон. Рез. (Гавз Конкуррент Резолушн) 347, в якій пропонує, щоб „Президент З'єдинених Держав проголошував такі історичні дати, як дні для відзначування народом З'єдинених Держав його духового єднання з жертвами російського комуністичного імперіялізму і колоніялізму: 15-го березня — Мадярський День; 3-го травня — Польський День; 16-го лютого — Литовський День; 14 березня — Словацький День; 22-го січня Український День; 18-го листопада — Латиський День; 10-го жовтня — Китайський День; 25-го березня — Білоруський День; 13-го грудня — Туркестанський День; 26-го травня — Грузинський День; 3-го березня — Болгарський День; 28-го травня — Вірменський і Азербайджанський Дні; 15-го серпня — Корейський День; 28-го жовтня — Чеський День; 28-го листопада — Альбанський День; 17-го червня — Східньо-Німецький День і 26-го жовтня — В'єтнамський День".

Резолюцію мотивується тим, що „варварське російсько-комуністичне замордування Імре Надя та багатьох справжніх мадярських патріотів знову зворушило сумління американського народу щодо трагічної боротьби поневолених націй; і що російсько-комуністичний імперіялізм і колоніялізм від 1918-го року розбудували безприкладну імперію, яка на базі захоплення ресурсів, що їх Москва безпощадно експлуатує, тепер смертельно загрожує безпеці З'єдинених Держав і всього вільного світу; і що численні поневолені народи в тій імперії шукають у З'єдинених Державах та моральних силах їхньої Декларації Незалежности і Хартії Прав свого евентуального визволення та незалежности і повної відновы вольностей у християнській, жидівській, мусульманській та інших релігійних традиціях своїх народів; і що зорієнтовані на волю льояльності та надії поневолених націй в Европі і Азії є основно вітальні для національної безпеки З'єдинених Держав і тим самим основні для американської закордонної політики; і що в надійних серцях та умах всіх поневолених народів відбуваються щорічні відзначування історичних подій в їхній історії, що символізують їхні теперішні аспірації та національну незалежність і волю, якою вони колись втішались; і що нашим виразним моральним зобов'язанням, як вільних людей, є долучити зорганізованим зусиллям могутній голос до тих мовчазних, але активних молитов за національну незалежність і волю".

Це — дослівний текст резолюції та її мотивів. Аналогічну резолюцію в Сенаті мав би внести сенатор П. Г. Доглес з Іллиной. Очевидно, що сьогодні було б передчасно видвигати будь-які здогади, що з цією резолюцією станеться. Все ж таки в теперішній ситуації і при загальному наставленні немає побоювань, щоб її відкинули. Її можуть найвище тримати неполагодженою на порядку нарад.

Проте, вже саме зголошення такої резолюції має велику моральну вартість і значення, головно для американської публічної опінії. Проголошуючи, чи хоч би тільки тепер пропонуючи Президентові проголошувати такі Дні Незалежности поневолених сьогодні Москвою народів, Конґрес З'єдинених Держав цим самим рекомендував би посередньо одну принципову зміну в теперішній практичній американській закордонній політиці, а саме — відступлення від засади так званого непередрішенства. Ніщо бо інше, як посереднє визнання передрішення, себто встановлення поневоленими тепер Москвою народами їхньої національної незалежности і державної суверенности, означало б проголошування Президентом ЗДА, наприклад, Українського Дня 22-го січня, який ввійшов в українську історію як день виразного й недвозначного перерішення своєї долі українським народом, через нарід і для народу.

Немає ані причин, ані потреби думати, що навіть схвалення такої резолюції могло б мати безпосередню вартість у практичній американській зовнішній політиці. Проголошуючи Український, Білоруський, Польський чи будь-який інший День, Америка ще далеко не анґажувала б себе в якійсь практичній акції для безпосередньої і негайної допомоги поневоленим народам у приверненні того стану, який ці дні символізують. Проте, моральної вартости і значення цієї резолюції, як і її евентуального практичного значення на довшу мету, не можна також недоцінювати. Конгрес З'єдинених Держав — це нарід і його опінія, та резолюція, це опінія і резолюція американського народу, що в цій конкретній справі була б великою заохотою та надією для всіх, що цінять волю і готові заплатити кожну ціну за її збереження чи привернення.

БЕЗСИЛЛЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ КОМПАРТІЇ

Протягом останніх трьох тижнів травня, коли Франція перебувала у важкій ситуації ,викликаній затяжною політичною кризою, коли на політичному обрії почала все виразніше зарисовуватися постать генерала де Голя, як єдиного з політичних діячів, що міг би взяти провід у свої руки, комуністична партія і її поплентачі у Франції зчинили тривогу, мовляв, Четверта Республіка в небезпеці, треба зробити все, щоб її „рятувати". Почалися мітинґи, демонстрації, заклики не тільки до страйків, але й до безпосередньої „антифашистської" акції. Але великого успіху весь цей комуністичний „резистанс" не мав. Ще, коли йде про мітинґи та демонстрації, то крику й резолюцій було багато. Але всі намагання комуністів започаткувати генеральний страйк скінчилися „пшиком". Не приєдналися до страйку навіть самі компартійці. А коли прийшов до влади де Голь, то раптом усе затихло, знітилося і цілий комуністичний „спротив" виявився блефом. Не здійснилися і всі віщування газетних та політичних ворожок про те, що комуністи стануть збройно на охорону Четвертої Республіки і перешкодять приходові до влади „фашиста" де Голя.

Найважливішим наслідком революції де Голя є розвіяння леґенди про могутність французької комуністичної партії, що вперто утримувалася не тільки в комуністичних, але навіть і в „буржуазних" колах. В опінії політичних кол Заходу французька комуністична партія, поруч італійської, була найсильнішою і найнебезпечнішою експозитурою Москви в Західній Европі, здатною не тільки викликати заворушення всередині своїх країн, але навіть у відповідній ситуації, розбити, а то й знищити НАТО (Північно-Атлантійський Пакт).

Тим часом ця „всесильність" виявилася на ділі безсилістю.

Увиразниться ця безсилість ще більше, коли зважити на те, що у виборах до французького Національного Зібрання, що відбулися 2 січня 1956 року, комуністи були найсильнішою партією, здобувши 150 мандатів на всіх 627 місць, і що ґолісти та їхні союзники нараховували тоді всього двадцять один мандат. З інших партій хлібороби мали тільки 95 мандатів, соціялісти 94, народні республіканці 73 і радикальні соціялісти 57. В цих виборах комуністи здобули на кандидатів своєї партії кругло п'ять мільйонів голосів, або 20 процентів усіх управнених до участи у виборах французів. Все ж таки цей сповидний зріст комуністичних впливів не віддавав дійсного стану речей. Усіх, що віддали свої голоси за комуністичних кандидатів, до комуністів зарахувати не можна. Більшість з-поміж них це люди, незадоволені взагалі з політичного розгардіяшу і хиткої політики французьких соціялістичних партій. Ще треба пригадати, що, не зважаючи на вислід виборів 1956 року, кількість комуністичних мандатів у французькому Національному Зібранні постійно зменшувався: в 1946 році вони мали 185 послів і з того часу на протязі десятиріччя число їх зменшилося до теперішніх 150. Падає постійно і кількість членів самої партії: з 800,000 в 1950 р. вона зменшилася до яких 600,000, але й у тому числі активних комуністів не більше, як 10 процентів, значить 60,000.

Внутрішню поразку французьких комуністів в останній політичній кризі і повний параліч їх активности в обличчі приходу до влади де Голя дехто пробує з'ясувати ... секретними директивами з Москви, мовляв, керівники московського комінтернаціоналу дали доручення французькій компартії вичекати із „акцією", поки де Голь не виявить тенденцій своєї зовнішньої політики. З другого боку, самі ж французькі комуністи пробують виясновати свою неактивність тим, що їхній провід переконаний у неминучому упадку режиму де Голя, і що він може спокійно вичікувати відповідної ... нагоди.

Насправді ж треба думати, що комуністична партія Франція, так само, як і інші ліві французькі політичні партії, переходять глибоку внутрішню кризу, спричинену їхньою неспроможністю керувати державним життям і оздоровити державну економіку. Невикональним для них є й завдання вдержати не тільки великодержавний престиж Франції, але й її реальну міжнародну політичну та мілітарну силу. Саме тому французький нарід, зневірений у своїх дотеперішніх лівих провідниках, передав рішенням свого Національного Зібрання (навіть голосами деяких соціялістів) владу в руки ген. де Голя. З другого боку, французька компартія зазнала важкого морального удару в зв'язку з ліквідацією Москвою Надя. Про ідеологічну кризу у французькій комуністичній партії найкраще свідчить заява одного із французьких рядових комуністів, який в інтерв'ю з репортером „Лайфу" заявив, що найкращою формою правління для Франції була б таки ... монархія.

Свою боротьбу проти де Голя, після того, як він став уже прем'єром, французькі комуністи „виявляють" ... зібраннями та ухвалюванням резолюцій проти „фашизму". Такими декляративними „акціями" обмежується і голосно реклямована допомога для французької компартії збоку інших комуністичних партій, у тому числі й американської.

Поки комуністична „акція" зводиться до слів і деклярацій, вона не є небезпечною для уряду де Голя, і може саме тому де Голь не започаткував досі ніяких конкретних акцій проти французької компартії, хоч і стежить пильно за нуртуючими в ній тенденціями. Але, вичікуючи на таку чи іншу комуністичну „акцію" чи „реакцію", уряд де Голя вже тепер, як про це повідомляв донедавній міністер інформації Андре Мальро, опрацьовує пляни „невтралізації" діяльности комуністичної партії, зокрема пляни протидіяння її намаганням впливати з допомогою пропаґанди чи підривних акцій на напрямні французької національної політики.

Роман Смаль-Стоцький

ПАКИ Й ПАКИ ПРО КАТЕДРУ В КОЛУМБІЇ

II

Пропонований проф. Л. Шанковським інститут, чи пак катедра з науковим апаратом, має завдання публікувати (1) науковий українознавчий журнал англійською мовою, (2) наукові праці професорів, доцентів, асистентів і семінаристів англійською мовою.

Насамперед питання: чи дійсно є потреба в Америці або в англосаксонському світі в такому журналі? Чи дійсно наші науковці не мають можливости публікувати своїх праць в англійській мові?

Факти ось такі: Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА видає англійською мовою, на жаль, неперіодично Proceedings і — УВАН — свої Annals, що вже виробили собі пошану в науковому світі; наша академічна молодь публікує Horizonts, інша група молодої ґенерації видає East European Problems, „Пролог" — Prologue Quarterly, що має успіх, УККА — Ukrainian Quarterly, Союз Українців в Великій Британії — The Ukrainian Review, а Мюнхенський Інститут — Ukrainian Review. Разом — вісім англійських журналів! Далі, в редакційних колеґіях наступних англомовних журналів є українські науковці: проф. Я. Рудницький в The Slavic and East European Journal, проф. Я. Рудницький, о. д-р В. Залеський в Slavic and East European Studies (Монтреальського університету). Отож в додатку ще два журнали — разом десять. Але статті з українською тематикою публікували також і лондонський Slavic and East European Review, видаваний недавно померлим проф. Матюсом, що співпрацював з НТШ в ЗДА і The American Slavic and East European Review. Хоч він і не мав українців в редакційній колеґії, але проф Шерех чи Шевченко там слово мають. Так дванадцять журналів до послуг — не числю цілої низки інших, що добру статтю приймуть!

Чи це здорове явище — аж вісім англомовних журналів? Скажу одверто — ні, і деякі з них, скорше чи пізніше, замруть. Але це така наша вдача. Доцільніше було б розбудувати та скріплювати вже існуючі два-три видання і їх спеціялізувати. Але чи є потреба видавати новий англомовний журнал, накладаючи на суспільність для його публікації яких двісті-триста тисяч? Скажу одверто — ні! Крім цього американські колеґи від літ радять нам публікуватись в існуючих американських славістичних, історичних, соціологічних і т. п. журналах, бо так багато ліпше внесемо правду про Схід і Україну в американську науку.

Тепер щодо можливостей публікацій наукових праць середнього чи більшого розміру англійською мовою — чи їх немає? Чи треба знову закладати якусь нову серію? Факти є ось такі: український науковець є видавцем Marquette Slavic Studies, що видала вже на чотири томи аж три томи українських авторів — Пизюр, Каменецький, Кононенко. Проф. Юрій Луцький є видавцем Canadian Slavonic Papers, University Toronto, проф. Я. Рудницький доказав дійсне чудо й десять років видає Slavistica and Onomastica, а крім того публікує теж томи праць і Мюнхенський Інститут і Research Program on the USSR, а також і Columbia University Press (Луцький, Армстронґ), Princeton University Press (Решетар), Minnesota University Press (Луцький, Рудницький) і Yale University Press (Грушевський, Вернадський). Впрост історичну ролю відіграв в цій ділянці Український Народний Союз, що в добі, коли не було ще в Америці наукових організацій, фінансував або публікував англійські видання і це й досі робить.

Знову питаюся, чи треба закладати для англомовних українознавчих студій якесь нове видавництво і накладати на суспільність новий матеріяльний тягар, бо ж наука в Америці не „оплачується"? Скажу одверто — ні!

З'ясувавши ці дві точки (хоч я завжди пробую не перецінювати наших осягів за останнє 20-річчя в Америці), мушу сказати, що вони подивугідні, не зважаючи на байдужність в останніх роках нашої спільноти до науки. Студентська Громада Університету Сіракюз зробила добре діло, видавши список україністики в англійській мові їх бібліотеки: це є 89 томів! Крім москалів і поляків, що нас випередили, жадна слов'янська нація з нами не може рівнятися. Так, „прогалини" є, але катедра їх не виповнить, а тільки здійснення тих проєктів, що НТШ в ЗДА вже давно запропонувало й УККА і нашій братній організації УВАН. Восени знову НТШ скличе в цій справі нараду, але, без зрозуміння нашої зорганізованої спільноти для цих справ, нічого ми, науковці, не вдієсмо.

Щоб закінчити справу видавництв, мушу ще сказати, що проєкт проф. Л. Шанковського розсилати ті видання „до всіх університетів і високих шкіл шляхом обміну" — дуже великодушний і широкий, але не продуманий. Чи не вислухати б у цій справі думки фахових бібліотекарів: д-ра Фединського, д-ра Соколишина або Перейми? Я не згадую коштів реалізації цього задуму, і чи цих коштів не можна було б розумніше вжити для іншої справи — але він неподільний. Очевидно, стріляти можна і в небо, але доцільніше — до цілі, бо амуніція книжкова — коштовна. Університетів і високих шкіл в Америці є 1855. Обмін — який обмін? Чим — за вийнятком може 50-ти установ — вони будуть обмінюватися, та ж українська катедра може цікавитись тільки славістикою, а всякі інші публікації Колумбія і так має. Чому не поцікавитися, як це робить із розсилкою праць УВАН чи НТШ, що по нараді із спецами куди слід розсилають свої публікації. Значить, і тут якоїсь порожнечі немає, а якщо хтось має додаткові адреси, з певністю обидві організації будуть за інформацію вдячні. І тут американські колеґи нам щось інше радять, а саме: це ж Америка, ви повноправні громадяни; ідіть же, студенти і громадяни, до університетських чи публічних бібліотек і жадайте, так, жадайте закуплення таких і таких праць чи замовлення таких і таких журналів. Кажуть нам американці, що книжки чи журнали, розсилані даром — не цінятся. Чому нам не робити так, як це роблять жиди, поляки, москалі і т. д. Час, коли україністику розбуджувано „дарами" — вже минув.

Четвертий арґумент проф. Л. Шанковського — це твердження, що лише та катедра „піднесе студії українознавства на академічний рівень", і що „інструментом для проникнення цієї свідомости академічного рівня української науки, так би мовити, видимим знаком буде катедра українознавства ..." Ці твердження противляться фактам. А саме українознавство має давно свій рівень. Проф. Меннінґ викладав у Колумбії 40 років, з яких 20 присвятив україністиці. А тепер там є і проф. Шевельов і Шевченко. У Гарварді були і проф. Чижевський і Шевельов, то ж мабуть і цей університет визнає „академічний рівень українознавства". А всі інші професори, що посередньо чи безпосередньо україністикою займаються по американських університетах? Добрянський і о. Войнар у Вашинґтоні, Чировський у Сітон Голлі, Пап у Нотр Деймі, Гуцул у Берклей, проф. Решетар у Прінстоні, Вернадський у Чийлі, Дмитришин у Портленді, Галич і Задорожний у Вискансін університеті. А далі й молодша ґенерація, що вже викладає: Каменецький, Стерчо і ціла низка інших, — себе поминаю. Чи дійсно треба здобувати „академічний ковий світ публікації з укра-

(Продовження на стор. 3-тій)

Михайло Ветухів

В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОЇ КАТЕДРИ ПРИ АМЕРИКАНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Ініціятиву і енерґію, спрямовані на розбудову кожного заходу, що може стати позитивним для розвитку української науки й культури, треба якнайбільше підтримати. Одним із таких заходів є плян зорганізованого українського студентства при співучасті всього нашого громадянства заснувати першу українську катедру при одному з американських університетів. Ініціятива виявлена і праця йде, треба побажати, щоб вона принесла реальні наслідки.

Щоб українські проблеми стали об'єктом зацікавлення світової науки, треба, щоб українські і неукраїнські наукові осередки здобували нові осяги і давали високоякісну продукцію. Чим більше вони опублікують об'єктивних наукових матеріялів і чим більше вони вишколять дослідників і знавців з різних ділянок українознавства, тим більше зросте зацікавлення українською проблематикою. Високоякісна продукція згаданих наукових установ вплине на створення інтересу до української проблематики не тільки в міжнародних колах, але й у чинників, що піклуються справами розвитку людської культури. Ми маємо досвід, що показує, як приймає нау- інською тематикою, які стоять на високому рівні. Наш досвід стверджує, що такі публікації викликають зацікавлення і дають свій вклад до скарбниці світової науки; вони стають посібниками у праці дослідників різних національностей. Стала українська катедра при такому американському університеті, де є добре розвинений совєтознавчий чи слов'янський відділ, дала б великі можливості для нових осягів і розвитку української науки.

Питання про заснування української катедри при американському університеті вже широко обговорюється серед нашого громадянства і в українській пресі. Дискусія над питанням, чи потрібна така українська катедра, є зайвою, бо в цій справі висловився ряд дописувачів і провідних громадян. Відповідь на це питання є позитивна. Зате хочемо тут коротко зупинитися над двома іншими питаннями: яку саме заснувати катедру і при якому університеті.

Треба продискутувати, з якої ділянки науки заснувати катедру — чи з історії (може з якогось періоду історії), чи з історії української літератури, або іншої українознавчої ділянки. Вужче означення обсягу діяння катедри, очевидно, буде залежати від наукового авторитету і кваліфікацій кандидата на очолення такої катедри. Реальна можливість створення кількох катедр дала б можливість говорити про заснування інституту.

Розглядаючи питання, при якому саме університеті найкорисніше було б заснувати катедру, треба взяти під увагу всі додатні і від'ємні сторінки запропонованих осідків для катедри. На мою думку, з ряду причин уже відзначених в пресі (м. ін. стаття Лева Шанковського „Ще про катедру українознавства в ЗДА" в „Свободі" за 11 червня 1958 р.), для цієї мети був би найкращим Колумбійський університет.

Черговим завданням є зібрати потрібні фонди і поробити відповідні заходи, щоб університет якнайскорше розпочав працю в справі організації катедри. Успішне заснування катедри з певної українознавчої ділянки при Колумбійському університеті могло б бути першим досвідом у ділянці поширення з університетської катедри наукових і об'єктивних даних про Україну серед американської академічної молоді.

ЩЕ ПРИТОРК РУКИ...

Ще приторк руки, ще останнім
Цілованим трептом уста:
Відійдеш мене на світанні,
Як падає мряка густа.

Крізь сутінь, в розлуці єдиний,
Вловлятиму стан твій, сліди,
Вчувати в тіканні години
Відлуння твоєї ходи.

І в ранок росою обмитий,
Як спогадом сум защемить,
Біль тугою буду ломити,
Чаровану кликати мить.

І марити буду і скніти,
Чекати тебе ночі-дні,
Хоч знаю: цвітеш не мені ти,
Чужій розцвітаєш весні.

ЮР. ЛОПҐЯНЕЦЬКИЙ

Нат. Савченко

НА КУПАЛА

(2)

А десь далі розташувалися діти-підлітки, бо їх не приймають дорослі до гурту й вогню їм не вільно розкладати. Вони нагорнули велику купу жальної кропиви та й собі співають і стрибають, Купала справляють. А ніч чудова! Яка тільки може бути на Україні! Зірки, ніби з цікавости, висипали-засипали все небо, миготять, приглядаються: що воно там діється на тій землі українській? Вся вона засипана вогнями. Може й там зірки народжуються?.. Місяць став посеред неба й поблажливо посміхається до молоді та до вітра озивається: „Ти, чуєш, ворохобнику, не дуже то там тріпайся, спинися, не розганяй вогнища на боки ,щоб бува котре не обпеклося". — А вітер: „А я хіба що ... знаю з давніх-давен, що воно за грище. Та от за поганських часів, то було правдиве грище, не абищо. Тоді хлопці за дівчат билися інколи аж до смерти, дівчат хапали коло вогнищ, викрадали. Ну, правда, бувало, що й по взаємній змові, а тепер... от так собі, забава". — „Ну, старий, не нарікай — розсердився місяць. — То були одні часи й одні звичаї, а тепер інші, і не твого носа це діло".

А селом купальні пісні дзвенять, тріщать вогнища понад берегом. Дівчата вже й вінки всі попускали в воду, виворожили собі долю чи недолю. А попід дубом потихеньки Оленка випитує знову Івгу про квітку папороття заворожену. Хочеться знати дівчині, чи кохає її отой гордий Петро, а як ні, то приворожити його хоче. Він багатий, але ж і Оленка не з бідних, а ще й хороша яка! Кажуть: з лиця хоч воду пий. Хочеться Оленці привернути до себе Петра, а йти опівночі самій до лісу таки страшно. А то ж треба таки самій-одній! Шепочуться поміж собою дівчата. Врешті умовилися: підуть удвох із Івгою до узлісся. Там Івга чекатиме, а Оленка піде далі сама. Вона вже й нагледіла один величезний папороть, напевно він цієї ночі й зацвіте.

А Петро осторонь від хлопців очима Оленки шукає. Кохає її хлопець усією душею, а сказати не посміє. Та й молоді ще дуже: Оленці 16-ть, а йому 18-ий минув. Ану ж батьки не схочуть? І засумував хлопець. Коли бац його хтось по плечу: „Он тамечки твоя Оленка щось дуже довго перешіптується з Івгою, чи не вибираються, часом, у ліс по папороть?" — „Геть, чого вчепився!" — з досадою озвався Петро. — От набридло стрибати". — „Еге-ге, брате, стрибатимеш мо-й увесь вік! — зареготав Дмитро. — „Ну, годі, ходімо, он уже всі лагодяться додому.".

Довго ще гомоніло селом, догоряли вогнища. Хлопці жартували з дівчатами. А поважні дядьки сиділи на колодках коло хат на вулиці та згадували, як то було за їх молодих часів. „А що не кажи — озвався дядько Панас, вийняв люльку з рота і чвіркнув на бік, — а таки за наших часів було інакше, веселіше. Перевелась молодь і бавитись не вміє як слід!"

Помалу все затихало, всі порозходилися по хатах. Вже й північ... Дві тіні крадуться потихеньки до лісу, — це Оленка й Івга. „А мати не бачили, що ти йдеш?" — прошепотіла Івга. — „Ні". — відповіла Оленка. — Я спала в коморі, сказала, що душно в хаті, а ти ж як?" — Івга засміялася: „Я удень намазала двері смальцем, щоб не рипіли, та й ніхто не чув, як вийшла, всі спали. А ти ж дивися, Оленко, що б не сталося в лісі, не хрестися, бо все пропаде. Не бійся, я стерегтиму на узліссі. Хібащо, не дай Боже, щось уже справді страшне скоїться, клич, я прибіжу. Ось диви, яку ломацюгу несу".

Аж ось і ліс. Бідна Оленка вагається: „Ой, як страшно йти самій, це ж усяка нечиста сила прокидається тепер, це її право". — „Ну, як хоч то вертаймося, але, щоб не жалувала потім. Моя баба оповідали, що їх прабаба пішли отак у ліс опівночі на Купала і як там не вило, не гавкотіло, чорти стрибали поперед них, але вони не злякалися, таки добігли до папороті, а там же квітка, як зоря! Вони мерщій зірвали її, сховали за пазуху та й біжать. А воно ж тяжке, немов камінь. Коли це по дорозі спіткнулися та й упали, аж дивляться, а там висипалися гроші, та самі червінці. Позгрібали їх прабабуня, а як принесли, то нікому не похвалилися, що мають. Аж як вийшли заміж, то чоловікові оповіли, але більше нікому не можна було казати. З того й забагатіли потім дуже. От бачиш, не треба тільки боятися".

Ось дівчата вже коло лісу. Оленка побігла щосили, аби швидше дістатися до папороті, а самій же страшно, аж дрижаки беруть. Сама себе потішала, що не боїться. Кажуть же, що нема чого боятися, а треба перетерпіти все — і тоді все буде гаразд. Вступила в саму гущавину, пахнуло на неї вогкістю і тими пахощами лісовими, такими їй дуже знайомими. Тиша стояла така, що й лист не зашелестить. „Десь тут мусіла бути та папороть, а щось її не бачу", — сама до себе промовляла Оленка. Навколо був цілий ліс папороті, але ні одна не цвіла. „Це мабуть десь далі", — подумала. Потихеньки скрадалася вперед, аби нечиста сила не почула. Коли як зверещить щось у лісі, засвистить, зарегоче, аж луна пішла навколо. Оленка зо страху стала. Але згадала, що не треба звертати уваги ні на що, а йти та й іти. Хоч вся затерпла, аж зуби цокотіли, але відважно прямувала туди, де бачила ту папороть, яка, на її думку, мусіла вже зацвісти. А лісом ішов гамір, кричали сови, співав десь півень, квакали жаби та так голосно, немов би їх було повно в лісі. „Нехай квакають, а я таки піду" — думала Оленка. Ось вона вже бачить здаля ту місцинку, де мала бути її папороть, аж щось як не завис, як не зарегоче, як не заверещить несамовито та все ближче: „А бери її, бери її!" Оленка від страху трохи не впала, але пам'ятала, що не вільно хреститися. Аж ось щось знову застукотіло, затріщало й обхопило її ззаду за плечі. Перелякана Оленка зомліла. Коли опритомніла, то побачила, що вона в обіймах Петра. „А ти як тут опинився? — залепетала переляканим голосом. — Може ти чортяка, що прибрав вигляд Петра?" — пролебеділа. Петро засміявся: „Ні, це я сам, моя ясочко". — „Ану перехрестися!" Петро перехрестився. А Оленка тоді пригадала, що вона в обіймах парубка та й соромливо стала визволятися. „Не лякайся мене, моя зіронько, — ніжно промовив Петро та й знову пригорнув дівчину, а та все соромилася. „А як ти тут опинився? — спитала. — „А ось як: підслухав, що парубки збираються йти в ліс полохати дівчат, бо підслухали, що котрась піде за квіткою папороті. А я бачив, що ти щось довго перешіптувалася з Івгою та озиралася на всі боки, щоб ніхто не почув. То я й подумав, чи ти, бува, не підеш. Ото й пішов, щоб рятувати тебе. Йшов назирці за вами, щоб не побачили". — Хлопець не втерпів і, притуливши дівчину, міцно поцілував. „Чи кохаєш мене, моє серце — спитав схвильовано, — бо я тебе так кохаю, що й не скажу як". Оленка цілком прийшла до себе. Їй так було любо в гарячих обіймах хлопця, що вона забула й за квітку папороті. Вже не пручалася, а як Петро запитав, чи кохає, вона лише сховала зачервоніле личко в нього на грудях. „Ну, а як же квітка?" — запитала згодом. — „Е, — відповів Петро — то все бабські вигадки, папороть ніколи не цвіте, казали нам в школі".

Їм назустріч бігла відважна Івга. Вона почула той страшний галас і подумала, що боязка Оленка перелякається насмерть, а може вже й чорти її тягнуть до пекла. Побачивши Петра й Оленку, вона сплеснула руками: „От тобі й знайшли цвіт папороті!"

Кінець.

ПАКИ Й ПАКИ ПРО КАТЕДРУ В КОЛУМБІЇ

(Закінчення зі стор. 2)

рівень українознавству" катедрою в Колумбії? Та ж за українознавчу працю американець Армстронг дістав професуру в Висконсінському університеті, а проф Фридеріксен редагував історію Грушевського, англійське видання ще в 1941 році, завдяки УНСоюзові. Українознавству майже 20 років тому американська наука признала академічний рівень, і ціла низка докторатів переводиться тепер з цієї ділянки в американських університетах.

П'ята справа — це міркування проф. Л. Шанковського щодо фреквенції українських студентів на курсах проф. Шереха та щодо курсів проєктованої катедри українознавства. Я розумію бажання ініціяторів обов'язковими курсами в совєтознавстві поширювати знання про Україну поміж американськими студентами, але це не звільняє їх від морального обов'язку з „престижово-наукових" причин вписуватися на курси україністики чи то колись проф. Меннінґа чи тепер проф. Шереха.

Твердження, що в „ніякому університеті в світі немає аж надто багато ентузіястів філологічних наук, а ще до того слов'янських," — ділиться на дві частини. В першій половині воно противиться всім мені відомим фактам. В усіх університетах у світі є багато ентузіястів рідної мови й літератури, і саме плекаючи ті філологічні науки університети виховують учителів середніх та високих шкіл і взагалі грамотних людей для всіх ділянок культури даної нації. Без цього культу мови валиться взагалі ідея нації і її культури. Щодо слов'янських філологічних наук, то в Америці немає аж надто багато американців-ентузіястів, і це зрозуміло. Але чому немає їх поміж українськими студентами? Чому вони не хочуть допомогти своєму професорові-українцеві створити його школу дослідів, та ж це задушевна мрія кожного професора виховати наступну генерацію. Потрактувавши ось так філологічні науки, проф. Л. Шанковський вияснює, що „завдання катедри українознавства не буде полягати в організації дуже спеціяльних курсів з ділянки, наприклад, української філології, а власне в організації курсів з ділянки української історії, літературознавства, української економіки, історії розвитку політичної думки чи теж українського націоналізму . . ."

Поминаючи, що курс українського літературознавства це теж українська філологія — тут є одна засаднича справа. Чи наші ініціятори порадилися у цій справі з нашими професорами в Колумбії? Та ж всякий університет служить науковій правді. Наші професори мають право й обов'язок вносити всякі зміни в курикулюм, щоб Колумбія дала Америці якнайліпших експертів совєтознавства. Думаю, що деякі з пропонованих курсів впровадити можуть і наші професори, та ж проф. Шерех має право викладати не тільки в „Ґреджуейт-скул". Не можна поминати наших професорів у Колумбії від співучасти у проєктах, що стосуються їхнього університету, їх опінію треба вислухати перед, а не по рішеннях.

Шоста точка — це фінанси. Катедра чи інститут вимагатиме не 350,000 долярів, а в два-три рази більше. Національний фонд на всі акції УККА назбирує коло 100,000 долярів річно — це для порівняння. Не відповідає фактам, що українська громада в Ню Йорку здобулася на будову школи коштом двох мільйонів долярів, а фактом є, що борг ще становить приблизно один мільйон. Фактом є, що такий проєкт змагає до концентрації всієї уваги української суспільности на фундування катедри в Колумбії з цілковитим знехтуванням усіх наглих потреб української вільної науки.

А вільна українська наука безуспішно звертає увагу громади на ось такі трагічні факти в Америці: 1. ціла низка українських науковців працює не за фахом і марнується для нашої науки; 2. є готові до друку з десяток томів праць в українській мові, що на їх видання немає коштів; 3. немає коштів на видання конечних публікацій в англійській мові.

Проєкт катедри чи інституту в Колумбії взагалі не бере до уваги цілости справи, а саме інтересів вільної нашої науки та нашої визвольної боротьби.

З'ясовуючи мої застереження, підкреслюю, що я свідомий всіх недомагань нашої науково-педагогічної діяльности в Америці, зокрема в Ню Йорку. Але ця справа вимагає спокійної, речевої дискусії, що її повинен зорганізувати УККА.

При нагоді представляю нашій громаді проєкти Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА з попередніх років, щоб вона могла збагнути все горе української вільної науки.

З наших буднів

ПРО УСПІХИ НАШОЇ МОЛОДІ

Читаєш в пресі про блискучі успіхи нашої студіюючої молоді в американських високих школах, і серце тобі росте. Ось, де росте наша сила! Ось, де наші справжні амбасадори! І тим більше вас це радує, що ця талановита молодь, закінчивши студії, не марнується і не сидить батькам на шиї тяжким струпом, — о, ні! Її, просто, розривають різні американські компанії, пропонують прекрасні „джаби"!

Не так воно колись бувало в старому краю, за найяснішої Річпосполитої . . . А не думайте собі, молоді люди, що ваші батьки, тобто т. зв. старше покоління, це були якісь тумани, чи селепки! І вони кінчали з відзначеннями високі школи, в краю і закордоном, здобували наукові титули й дипломи, але ці дипломи могли, хіба, потім за капелюхом носити, на параду. Жадного іншого пожитку з них не мали.

Чому? Тому, що була в нас тоді така, вибачте на слові, коекзистенція, що поляки не приймали українських професіоналістів ні до державної служби, ні до приватних підприємств. В такій ситуації молоді люди вибирали два шляхи: одні йшли в підпілля і робили революцію, другі — творили свій „стан посідання" і, послівно з нічого будували власні варстати праці, фабрики, підприємства.

Пригадую ж собі ,яка то була сенсація, коли до Львова вернувся з Данціґу закінчивши там політехніку, інженер Володимир З-кий, і, не маючи жадного пожитку з свого інженерського диплому, заложив собі будку з яблуками і сливками на львівському Ринку. Якраз проти Галицької вулиці, коло криниці Нептуна, або коло того варіята що тримає вгору ґралі, як говорили львов'яки.

Дивом - дивувались свої й чужі: інженер — і сливки продає! Українożерний „Кур'єр Цодзєнни" вжарив тоді статтю на три стовпці друку п. з.: „Українські інжінєр — страґаняжем!" Пані добродійки з старосвітськими поглядами на світ були обурені до краю: „Йой, якже це так? Інтеліґентний хлопець, з такої знаної, священичої родини стоїть на Ринку і публічиться між перекупками!"

Але більшість львов'ян таки підперла свого молодого професіоналіста. Перед будкою пана інженера щодня стояла довга черга покупців, зокрема молодих панянок. Такі його успіхи в бизнесі не припали до смаку конкуренції, польським перекупкам, які урядували під сусідніми страґанами. Вони підмовили батярів, а ні одного гарного дня перевернули будку пана інженера догори дном, а смачні, запашні грушки, яблука і солодкі дині покотилися лявіною з Ринку аж під Катедру!

Пан інженер, що мав тоді 24 роки й силу та тілобудову атлета, не здоганяв ні динь, ні гарбузів, тільки вхопив собі в одну руку соснову лату, а в другу 10-фунтовий, залізний важіль, і кинувся на погромників.

— Ой, брацє, та он біс! — закричали батяри і пішли врозтіч.

І з того часу мав святий спокій. Його будки більше ніхто пальцем не ткнув. Бизнес процвітав так гарно, що по двох сезонах пан інженер заложив зі спільником крамницю електро-технічного знадіб'я, а потім став одним з основників першої в Галичині нашої фабрики залізних виробів „Сталь".

Цей короткий спомин присвячую нашим молодим „ґрадуантам", щоб знали і пам'ятали, як то їхні батьки починали колись життєву кар'єру.

Ікер.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДІТРОЙТ, Миш. — Відд. 146 ім. І. Франка, повідомляє своїх членів, що Місячні збори відбудуться в неділю, 13-го липня 1958 р., о год. 1-ій по пол. Проситься всіх членів прибути на збори, обговорити важні справи, вислухати звіту делеґата із Конвенції УНСоюзу, а довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглості. — М. Війтович, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Т-во „Клюб Поступовий, Від. 70, повідомляє, що Місячні збори відбудуться в середу, 16-го липня 1958 р., о год. 7-ій веч., в УН-Домі — 433 Hoboken Ave. На зборах можна відібрати чеки-дивіденду. — П. Костик, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Б-во св. І. Хрестителя, Від. 270, повідомляє, що Збори відбудуться в четвер, 17-го липня 1958 р., о год. 7:30 веч., в Нар. Домі — 433 Hoboken Ave. Проситься всіх членів прибути та вирівняти вкладки. — Управа.